

Trayecto Español

Versterkt Spaans op Het Amsterdams Lyceum

Het Amsterdams Lyceum is de eerste school in Nederland die de mogelijkheid biedt om een Spaans- en een Nederlandstalig havo- of vwo-diploma te halen. Het vak Spaans staat al ruim 13 jaar op het lesrooster. Het is een van de keuzevakken op alle afdelingen, gymnasium, atheneum en havo. Vanaf het schooljaar 2001-2002 biedt Het Amsterdams Lyceum in samenwerking met de Spaanse ambassade, zelfs versterkt Spaans in het zogenoemde *Trayecto Español*. De leerlingen die daarvoor kiezen, krijgen zes jaar lang intensief Spaans en in de bovenbouw wordt er niet alleen aandacht besteed aan de taal maar ook aan de Spaanse literatuur en cultuur. In het examenjaar leggen de leerlingen naast het reguliere examen een officieel Spaans examen af.

Marie-José Mastboom

Er heerst een licht gespannen sfeer in de gang op de eerste verdieping. In de lokalen worden de rapporten uitgeleefd. Leerlingen van Het Amsterdams Lyceum staan opgewonden met elkaar te praten en een verdrietig meisje wordt door een vriendin getroost. Zij heeft het niet gehaald en zal het volgende cursusjaar naar 3-havo gaan. Maar wel met Spaans als keuzevak, want dat vond ze nou net zo leuk. En gelukkig kan dat.

Dat juist Het Amsterdams Lyceum de eerste Nederlandse school is met een Spaanstalig programma is gezien haar geschiedenis niet vreemd. Het Amsterdams Lyceum aan het Valeriusplein is het oudste lyceum van Nederland. De school werd in 1917 gesticht door dr. C. P. Gunning (1886-1960), een fervent voorstander van het toen nieuwe schooltype 'lyceum', waar-

in gymnasium en HBS verenigd werden. In al die jaren is het idealistische karakter van de school niet veranderd. Steeds is naast het geven van goed onderwijs de sociale en culturele vorming van de leerling een belangrijke doelstelling van Het Amsterdams Lyceum gebleven.

De school telt nu ongeveer 975 leerlingen waarvan het merendeel uit Amsterdam komt. De laatste jaren hebben ook leerlingen uit randgemeenten als Abcoude, Amstelveen, Badhoevedorp, Duivendrecht en Diemen hun weg naar deze school gevonden.

Ze hebben diverse nationaliteiten en het is prachtig deze te zien en te horen in dit gebouw – ontworpen in de stijl van de Amsterdamse School - dat zo'n Hollandse uitstraling heeft.

Het lyceum heeft drie volledige afdelingen atheneum, gymnasium en havo. Na overleg met de ouders, de directeur en leerkrachten van de basisschool wordt de nieuwe

Segovia. Foto: P. Bosch.

leerling geplaatst in een van de vier soorten brugklassen. Eén brugklas is heterogeen samengesteld, wat wil zeggen dat de leerling niet bij voorbaat is ingedeeld naar het schooltype vwo of havo. Daarnaast zijn er vwo-brugklassen, een brugklas *Trayecto Español* en een brugklas *Fast Lane English*. In de vwo-brugklassen worden alle lessen op vwo-niveau gegeven en is extra culturele vorming onderdeel van het lesprogramma: lessen antieke cultuur, muziekgeschiedenis, wereldgodsdiensten en de geschiedenis van Amsterdam.

Na de brugklas wordt de leerling, al naar gelang de resultaten, bevorderd naar een tweede klas havo, atheneum of gymnasium. In de tweede en derde klas komen de vakken Duits, economie, natuurkunde en scheikunde erbij, en op het gymnasium de vakken Latijn, Grieks en antieke cultuur. Bovendien maken de leerlingen in de derde klassen een keuze tussen de vakken Spaans, Italiaans, informatica en kunst & cultuur. Bij de laatste twee keuzevakken gaat het om een uitgebreidere vorm, want natuurlijk volgen alle leerlingen de basisinformatica en expressievakken. De eerste en tweede klassen krijgen een intensieve begeleiding van een mentor. Verder zijn er op Het Amsterdams Lyceum huiswerkklassen, studieruimten en kunnen leerlingen bijles volgen als dat nodig is.

Native speaker

Een van de docenten Spaans is Nancy van Kalsbeek. Ze ontpopt zich tijdens ons gesprek als een enthousiaste

promotor van deze unieke studiemogelijkheid. Spaans blijkt een succes te zijn. Van de gemiddeld 80 havo- en 140 vwo-leerlingen kiest bijna de helft voor het Spaans. Leerlingen die voor het *Trayecto* kiezen, volgen vanaf de vwo-brugklas drie uur Spaans per week. Gemiddeld beginnen 42 brugklassers aan het programma en per leerjaar vallen er zo'n twee leerlingen af. Leerlingen die tussentijds naar de havo overstappen, kunnen niet meer deelnemen aan het *Trayecto*. Eenzelfde aantal volgt de *Fast Lane English*. Voor beide stromingen moest dit jaar weer geloot worden omdat er te veel aanmeldingen waren.

Vanaf de vierde klas volgen de leerlingen naast het gewone programma van de Tweede Fase een combinatie van de vakken aardrijkskunde, geschiedenis, maatschappijleer en kunst. Die vakkencombinatie wordt in het Spaans gegeven en behandelt de Spaanse en Latijns-Amerikaanse geschiedenis. Het vak Spaans is verdeeld in vier uur taal & literatuur en twee uur kunst & cultuur; het aantal uren loopt in de vijfde en zesde klas op tot tien uur per week. In de bovenbouw worden deze vakken gegeven door Spaanse docenten die daarvoor speciaal vanuit Spanje een aantal jaren naar Nederland worden uitgezonden.

Interessante landen

Leerlingen die kiezen voor het *Trayecto Español* volgen vanaf de brugklas Spaans naast de andere vakken van de basisvorming. Om te zorgen dat hun programma niet te overladen is, moeten er wel wat kunstgrepen worden

toegepast. Daarom hebben deze brugklassers minder studielessen. Zij hebben natuurlijk wel een mentor die voor een goede begeleiding zorgt. In de bovenbouw worden bepaalde vakken doorgeschoven naar de vijfde en zesde klas en komt in de vrije ruimte het vak Spaans. Zodoende gaat de keuze voor het *Trayecto* niet ten koste van andere vakken.

In het examenjaar leggen de leerlingen naast het reguliere examen atheneum of gymnasium een officieel Spaans examen af, het *DELE superior*. Het examen bevat de onderdelen Spaanse taal, literatuur, cultuur en kunst en een combinatie van geschiedenis, aardrijkskunde en maatschappijleer. Met beide diploma's op zak kunnen leerlingen ondermeer gaan studeren aan Spaanstalige universiteiten en hogescholen.

Veel leerlingen kiezen voor het *Trayecto* vooral omdat het ze handig lijkt deze taal te kunnen spreken; Spaans wordt steeds meer een wereldtaal. Roxane en Annelotte weten nog niet precies wat ze in de toekomst willen maar 'we zijn zeker van plan veel te gaan reizen'. Door de inmiddels opgedane kennis denkt Skadi erover om journalist te worden. Zelfbewust verklaart ze haar keuze: 'Juist als je naar interessante landen wil – en ik vind die in Zuid-Amerika heel aantrekkelijk – moet je wel goed Spaans spreken en wat meer weten van die landen. In de meeste landen spreken ze geen of slecht Engels.' Als ik vraag of ze het een moeilijke taal vinden om te leren, krijg ik een volmondig 'nee, helemaal niet' te horen. Wel kijken ze uit naar de nieuwe studieboeken want over de huidige zijn ze niet tevreden. Ze hopen dat de toch niet eenvoudige grammatica daarin wat duidelijker wordt uitgelegd.

Voorkennis van Spaans is niet nodig. Wel is gebleken dat het *Trayecto* geschikt is voor leerlingen met een vwo-advies of een goed havo/vwo-advies. Instromen kan ook, maar dan moet er eerst een toelatingstoets afgelegd worden. De meeste leerlingen (95%) die het *Trayecto* volgen, hebben geen Spaanstalige achtergrond. Twee leerlingen die naar 3-vwo gaan hebben in zekere zin wel een relatie met het Spaans. De moeder van Jeroen heeft lange tijd in Spanje gewoond en nu wil hij er zelf ook gaan wonen. Patrick lacht bij de vraag waarom hij voor het *Trayecto* heeft gekozen en zegt: 'Voor mij is het vanzelfsprekend. Ik heb een Mexicaanse moeder en we gaan iedere twee jaar naar Mexico. Zo leer ik niet alleen de taal maar ook meer over de culturele achtergrond.'

Spaanse contacten

Leerlingen van het *Trayecto Español* nemen net als andere vwo- en havo-leerlingen gewoon deel aan de vele activiteiten

op school. Zij hebben wel als extra een reis naar Spanje. Er staat voor de vierde klas een reis gepland naar Barcelona waar de leerlingen lessen zullen volgen, culturele uitstapjes maken en kunnen profiteren van het speciale Dalí-jaar. Er wordt ook gedacht aan uitwisselingen met Spaanse scholen voor de zesde klassen.

Nancy van Kalsbeek: 'We zijn nog niet zo lang geleden begonnen met het *Trayecto* en daarom kan ik niet met zekerheid zeggen hoe de toekomstige uitjes en Spaanse contacten eruit zien. Een ander belangrijk ding is dat er veel gebruik wordt gemaakt van het talenpracticum en inmiddels van Internet. De leerlingen kunnen zelfstandig luisteroefeningen doen en via de vele sites informatie in het Spaans ophalen over bijvoorbeeld schrijvers als Pablo Neruda en over steden en feesten in Spanje. We hebben op deze school sowieso themamiddagen en voor het *Trayecto Español* zijn dat er minimaal twee. De leraren komen met een onderwerp en de leerlingen zijn dan actief met het maken van *tapas*, een *pueblo español* (Spaans dorp), speciale dansles of bekijken een Spaanstalige film.

Andere docenten combineren het *Trayecto* met hun eigen vak. Bij handvaardigheid kunnen de leerlingen bijvoorbeeld beeldjes maken van stieren en bij muziek studeren ze een Spaanstalig lied in.'

Waarom nu juist Spaans?

Over de hele wereld verdeeld is Spaans in 21 landen de voertaal en zijn er naar schatting 333.000.000 Spaanssprekenden. Alleen al in de Verenigde Staten spreken er 26,7 miljoen Amerikanen thuis Spaans. In de VS is Spaans de belangrijkste vreemde taal aan de universiteit. Verder is Spaans één van de vijf voertalen van de Verenigde Naties en verwante internationale organisaties. Het is de taal van vele internationale instellingen. In Europa is het een voertaal in de Europese Unie. Spaans heeft een langdurige en rijke culturele traditie. Voor zijn inbreng in de literatuur, het recht en de wetenschap mag het Spaans zich rekenen tot één van de grootste talen. De interesse om deze taal te leren heeft de laatste decennia wereldwijd een enorme impuls gekregen.

Verder zijn de Spaanstalige landen in de vorige eeuw steeds belangrijker handelspartners geworden. De democratiseringsprocessen in die landen hebben daar ook zeker toe bijgedragen. De populariteit van het Spaans onder de jongeren kan ook zijn gegroeid doordat veel muziek (tango), films en literatuur (Isabel Allende) uit Spaanstalige landen hen interesseren. Ook de (financiële) mogelijkheid deze landen te bezoeken of er tijdelijk werkzaam (stage) te zijn, is de laatste jaren toegenomen.

¿Pero por qué ? But why ? Ma perché?

Naast het *Trayecto Español* (TE) biedt het Amsterdams Lyceum ook een traject *Fast Lane English* (FLE, versterkt Engels) aan en zijn er plannen om in de toekomst een versterkt traject Italiaans, *Corso Italiano*, aan te bieden.

De huidige versterkte trajecten bieden goede havo- en vwo-leerlingen de mogelijkheid om zich vanaf de brugklas een tweede taal bijzonder goed eigen te maken en er zelfs in het examenjaar, naast het reguliere eindexamen, een officieel erkend certificaat in te behalen dat hen (beter) de mogelijkheid biedt na het eindexamen Spaanstalig of Engelstalig vervolgonderwijs te volgen. Leerlingen van het TE sluiten hun traject af met een officieel Spaans examen; leerlingen van het traject FLE gaan op voor het *Certificate of English* van de International Baccalaureate Organisation (IBO) te Genève.

De versterkte trajecten vormen geen afzonderlijke afdelingen binnen de school maar bieden een aanvulling op het reguliere onderwijs: de leerlingen die een versterkt traject volgen, krijgen gedurende hun gehele opleiding meer en intensievere uren taalonderwijs in de betreffende taal dan binnen het reguliere programma het geval is. Leerlingen die FLE volgen krijgen bovendien reeds vanaf de brugklas ook themamiddagen in het Engels, terwijl de leerlingen van het TE vanaf de vierde klas een deel van het reguliere programma in het Spaans aangeboden krijgen.

Voor beide trajecten geldt dat het onderwijs gericht is op leerlingen die een Nederlandse basisschool gevolgd hebben en voldoende capaciteiten hebben om zich een tweede taal goed eigen te maken. Voor het *Trayecto Español* is geen voorkennis van het Spaans vereist; voor het FLE-traject is de reguliere voorkennis van de Engelse taal waar de gemiddelde brugklasser bij aanvang van het schooljaar over beschikt, voldoende.

Leerlingen die in een 'versterkte' brugklas beginnen, leggen zich uiteraard niet vast voor de gehele rit; van de versterkte trajecten kan altijd nog worden overgestapt naar de reguliere havo- of vwo-opleiding. Er is in dat geval niets verloren (het reguliere programma is immers gewoon gevolgd) maar juist wat talenkennis gewonnen!

Maar waarom is er op Het Amsterdams Lyceum zoveel aandacht voor de versterkte trajecten? Het antwoord is vooral te vinden in een combinatie van factoren: de geschiedenis van de school, de realiteit van de globalisering en het enthousiasme van de schoolleiding voor talen. Dat de ambassade van Spanje en mogelijk ook de ambassade van Italië financiële hulp biedt bij het verwezenlijken van dergelijke trajecten, biedt de mogelijkheid daadwerkelijk met versterkte trajecten van start te gaan. De conrector – én docent Engels – T. van Veen stelt: 'Ik ben blij dat we de leerlingen in deze tijd van globalisering dit extra niveau kunnen aanbieden [...] Dat maakt de wereld een stuk toegankelijker en interessanter.'

Sharon Kersten

Spaans in Nederland

In Nederland zijn er ongeveer 130 scholen voor voortgezet onderwijs (22 procent van het totaal) waar Spaans te volgen is (9.880 leerlingen). Aan 13 universiteiten (circa 3.200 studenten) kan Spaans worden gevolgd; aan vijf universiteiten kan men Romaanse Talen, Spaans of Talen en Culturen van Latijns-Amerika studeren (circa 500 studenten). Aan twee hogescholen kan een lerarenopleiding Spaans worden gevolgd. (circa 200 leerlingen). Bij het hbo wordt Spaans aan 44 instellingen gegeven. Dat is op 70 procent van de hogescholen in Nederland (circa 10.460 leerlingen). Op de opleidingen voor economie, handel, Europese studies, hotelscholen en toerisme wordt het vaakst Spaans gegeven. De Spaanse overheid doet er veel aan om de interesse voor de Spaanse taal en de Spaanstalige landen aan te wakkeren. De *Consejería de Educación* van de Spaanse Ambassade regelt en betaalt het verblijf van de Spaanse docenten die tijdelijk aan Het Amsterdams Lyceum zijn verbonden. De kosten van boeken en leermiddelen zijn voor de school (boekenfonds) en de ouders betalen de reizen van de leerlingen.

Rosario Cuesta die voor deze organisatie werkt, vertelt: 'Tot nu toe hebben we één leraar gedetacheerd. Het volgend schooljaar zal er nog een parttime kracht bijkomen. In 2005-2006 zijn er twee volledige leerkrachten en het daaropvolgende jaar drie. Bij de kandidaatskeuze let de *Consejería* op deskundigheid, leservaring en dergelijke. Het Lyceum heeft hierin ook een stem, maar uiteindelijk beslist de *Consejería*.'

Zowel leerlingen als leraren zijn enthousiast en werken hard aan de verdere ontwikkeling van het *Trayecto*. Tot slot nog een citaat van een andere docente, Mila Gómez López: 'Het mooie van Spaans op Het Amsterdams Lyceum is dat leerlingen me later vertellen dat ze hier niet alleen de taal hebben leren spreken, maar dat ze ook daadwerkelijk met Spaanstaligen in de wereld kunnen communiceren en heel gemotiveerd zijn om in Spanje te gaan studeren of werken. *Trayecto Español* is een interessante route naar de Spaanse wereld.' ■

Voor meer informatie over Het Amsterdams Lyceum zie de website <www.amsterdamslyceum.nl>.

LITERATUUR

Spaans in Nederland, gids voor cultuur en onderwijs. Utrecht: Instituto Cervantes Utrecht, 2001.

Eloy Ibañez, *El Español en las organizaciones internacionales*. AIC, 1998.
Educating young Europeans. Eurostat, 2000.